

historisch besef. Eén van de veranderingen die ik de laatste tijd zie, is dat er allerlei minderheden in commissies komen, maar dat is alleen om het geweten te sussen. De integratie van de indo's is te goed verlopen, we hebben te weinig herrie geschopt. Er zou een speciale commissie voor historisch besef moeten komen. Een commissie die ruimte creëert en geld geeft aan initiatieven die eerder door ethnocentrisme van de bestaande commissies niet werden gehonoreerd. Een commissie die initiatieven ontplooit, signaleert en op basis van een analyse van het verleden kunstenaars benadert. Er is geen reden tot arrogantie. Kunst hoeft er niet zo uit te zien als wij gewend zijn. Je moet je westerse vooroordelen durven loslaten. Alle bevolkingsgroepen moeten hun verhalen hebben waar ze zichzelf in kunnen herkennen

Vindt u dat de Nederlandse overheid ook nu nog een rol moet spelen in Indonesië?

Nee, daar hebben ze weinig meer mee te maken. Het land bestaat niet meer in zijn oude vorm. Wat ik wel vind is dat er een dialoog moet blijven bestaan. Een dialoog die gevoerd moet worden vanuit nieuwsgierigheid en gelijkwaardigheid. In zo'n verband zou het goed zijn als Indonesische kunstenaars naar Nederland zouden komen en andersom.

De hele wereld als publiek

Felix de Rooy is beeldend kunstenaar, theatermaker, filmmaker en tentoonstellingsmaker. Hij kwam op zijn zestiende naar Nederland om hier aan de Koninklijke Academie in Den Haag te studeren. Hij woonde onder andere op de Antillen, in Suriname, Mexico City en New York. Momenteel werkt hij aan de tentoonstellingen 'Influences in Ghana' en 'Erfenis van de slavernij' in Rotterdam en is hij bezig met de productie van de eerste musical in het Papiaments in Nederland.

U heeft veel gereisd. Heeft dat uw werk beïnvloed?

Eigenlijk hoor ik nergens bij, overal ben ik de 'buitenstaander'

Ja, het heeft mijn persoonlijkheid gevormd. Ook de kwestie van identiteit kon ik al snel relativeren. Ik kom uit vijf generaties gemengde huwelijken. Ik heb zo veel identiteiten, zo veel bloedlijnen: ik heb Indiaans, Amerikaans, Afrikaans, Nederlands, Duits, Frans en Portugees-joods bloed. Ik noem mezelf maar een bastaard. Eigenlijk hoor ik nergens bij, overal ben ik de 'buitenstaander'. Dat vind ik een enorme bevrijding. Ik vind het belangrijk dat kunst altijd een schakel heeft met de maatschappij. Zo is mijn concept ontstaan van kunst als assemblage van losse elementen uit verschillende culturen. Wat ik zowel in vorm als in thematiek interessant vind, is die losse elementen bij elkaar te brengen. Ik probeer kunst toch vanuit een zo breed mogelijk perspectief te bekijken en niet vanuit een monocultureel perspectief. Ik werk het liefste cross-time en cross-culture.

Heeft u nog contacten met mensen op de Antillen en in Suriname?

Ik ken het grootste gedeelte van de kunstenaars die daar werken en het grootste gedeelte van de Surinaamse en Antilliaanse kunstenaars in Nederland. Met Mexicaanse kunstenaars heb ik weinig contact, ik kom daar ook bijna niet meer.

Ik kom nog regelmatig in Suriname, mijn moeder woont daar, en ik doe er af en toe nog projecten. Vorig jaar heb ik er 'De dood en het meisje' gedaan. Ik had een aangepaste versie gemaakt voor de situatie daar want voor Suriname is het een heel relevant thema. Het gaat over de vraag in hoeverre je eigen rechter moet gaan spelen in een land waar politieke moorden zijn gepleegd. Ik vind het belangrijk dat kunst relevant is voor de samenleving.

Wat is de relevantie als u kunst in Nederland maakt?

In Nederland gaat het vooral over de verzwarting van de Nederlandse identiteit. Al honderden jaren hebben ze contacten gehad met andere culturen. Het wordt tijd dat Nederland gaat inzien dat identiteit vele gezichten heeft. Identiteit is een belangrijk thema in mijn werk en voor mij persoonlijk. Veel mensen zien een identiteit als een beperking en plaatsen daarmee iemand in een hokje. Ik denk altijd: waarover hebben jullie het? Mijn seksuele, etnische, culturele, spirituele, genetische identiteit? Meestal bedoelen ze alleen etnische identiteit. In het verleden heb ik daar de tentoonstelling 'Wit over zwart' over gemaakt, om te laten zien hoe gestructureerd racistische denkbeelden zijn ingebed in de maatschappij.

In hoeverre blijft u op de hoogte van de ontwikkeling van de kunst in Suriname en op de Antillen?

Die ontwikkelingen volg ik allemaal. En in Nederland natuurlijk ook. Het beleid in Suriname ligt op z'n gat. Er is niet eens geld voor een goede infrastructuur, laat staan voor een beleid. Er zijn rond Paramaribo een aantal academies, kunstenaars proberen via opdrachten het hoofd boven water te houden. Het is belangrijk dat er in Suriname een nieuwe influx komt van mensen, zienswijzen en ervaringen. Het is voornamelijk een geldprobleem. Op de Antillen heb je hetzelfde probleem, hoewel er daar meer contact is met de wereld daarbuiten.

Ziet u in het oplossen van deze problematiek ook een rol weggelegd voor Nederland?

Zeer zeker. Ik heb nog steeds het gevoel dat het koloniale verleden is weggestopt en dat de Antillen en Suriname door het structurele racisme ontzettend slecht behandeld zijn. Het beleid vanuit Nederland zal vorm moeten krijgen in zowel financiële middelen en als kennis. Ik zie de koloniën als een vrouw die seksueel misbruikt is in haar jeugd, van wie de dader nu zegt: het verleden is het verleden, je moet doorgaan. Terwijl zij voor de spiegel staat en al haar littekens ziet en grote problemen heeft met het aangaan van relaties, een gezin te vormen en om te gaan met alle andere problemen in het leven. Alleen met het geven van een toelage heb je zo iemand dan nog niet geholpen.

Ik zie de koloniën als een vrouw die seksueel misbruikt is in haar jeugd

Waarvoor laat u zich als kunstenaar inspireren?

Ik ben opgegroeid met de expressionisten, de westerse traditie, en daar ben ik ook in opgeleid. De laatste jaren ben ik mij aan het verdiepen in de zogenaamde 'primal arts' uit Afrika en Oceanië, omdat ik eigenlijk op zoek was naar het dna van de kunst. Alle kunst komt voort uit natuurculturen. Door me te omringen met die objecten ben ik achter de sleutel gekomen en die is dat kunst fallisch, vrouwelijk en functioneel is. Dit gebruik ik ook als maatstaf voor mijn werk. Ik denk dat mijn werk ook toegankelijker is dan l'art pour l'art, omdat ik gebruik durf te maken van objecten uit de populaire cultuur. Een goede reclame kan een grotere groep bereiken en aan het denken zetten dan welk kunstwerk in welk museum dan ook.

Wilt u een bepaald publiek bereiken?

Voor mij is de hele wereld een publiek. Het gaat er gewoon om dat je je eigen gedachten en emoties zo goed mogelijk vorm moet geven. Hoe meer mensen dat kunnen herkennen, hoe beter. Maar het hangt natuurlijk ook af van je 'visual literacy'. Veel kunstenaars gebruiken beeldende kunst als referentiekader. Als je geen referentiekader hebt, en hetzelfde geldt voor de symboliek van andere culturen, kun je minder herkennen. Spijkerfetisjisme is bijvoorbeeld door de westerse wereld heel lang gezien als negatief duivels beeld. Als je gaat onderzoeken wat dergelijke beelden werkelijk zijn, blijken het krachtbeelden te zijn die de voorouders voorstellen. Mensen beoordelen vormen uit een andere cultuur vanuit een geschiedkundige leugen, vanuit onwetendheid en soms vanuit kwaadwillendheid. En dat wordt ook nu nog door de populaire cultuur, de boekjes, computerspelletjes, stripverhalen en plaatjes in stand gehouden. We beginnen gewoon op de restanten van het verleden. Maar wat gebeurt er vaak met nationalisme, in geschiedenisboekjes begint dat al: je wordt vanuit een bepaald stukje land opgevoed, vanuit de visies die een positief zelfbeeld van dat land geven. Als er een heleboel rotzooi is, moet je jezelf opwerken om weer helderheid te krijgen in deze chaos. Openstaan en kritisch zijn is dan noodzakelijk. Alles heeft natuurlijk verschillende perspectieven.

Wat zijn de belangrijkste veranderingen die u heeft gezien op het gebied van kunstbeleid als het gaat om niet-westerse kunst?

Er is voor mij grotere openheid naar die niet-westerse kunst. Maar de schaduwkant is dat die altijd als niet-westers wordt gezien. Die concepten moeten we gaan doorbreken. Want het is veel interessanter om hiernaar te kijken op een soort wereldniveau: politieke kunst, digitale kunst, erotische kunst, het wordt dan gewoon veel breder. Het maakt dan niet uit waar de maker in 's Heren naam vandaan komt. Uiteindelijk blijkt, als je goed gaat kijken, dat een aantal thema's gigantisch universeel is.

Om toch terug te komen bij het kunstbeleid. Wat zou er moet gebeuren om een andere mentaliteit te bewerkstelligen?

Nou, om het een keer gelijk te trekken. Om het elitaire, waar toch al een heleboel kunstenaars tegenaan lopen te schoppen, om dat in ieder geval te doorbreken. Hoe breder het scala van komaf van de kunstenaars zal zijn, hoe interessanter die tentoonstelling zal worden omdat je kan zien dat er een heleboel perspectieven zijn op hetzelfde onderwerp. Een heel goed voorbeeld is hoe Rudi Fuchs naar de Antillen kijkt. Hij is op de Antil-

len geweest om daar te kijken naar het werk van kunstenaars. Uiteindelijk heeft hij het werk gekocht van een soort naïeve kunstenaar. Dat is eigenlijk een klap in het gezicht van alle kunstenaars die de Antillen rijk is, dat hij juist een naïeve kunstenaar zoekt en zegt: dit is nou authentiek Antilliaans. Ik denk dat Nederlandse kunstenaars wild zouden worden als ze met klompen en Delfts blauw gerepresenteerd zouden worden! In principe is dat wat er met die andere culturen gebeurt, waardoor, als men naar het Stedelijk Museum gaat en dat werk te zien krijgt, men zal denken: is dat alles wat die Antillianen kunnen? Die hebben nog een lange weg te gaan.

Ook het vergelijken, dat is ook iets wat helemaal niet klopt. Met nieuwe media werken is heel kostbaar, dus kunstenaars in een rijk land zullen veel makkelijker toegang hebben tot nieuwe media. In een armer land loop je snel een beetje achter.

Pleit u ook voor het hanteren van nieuwe criteria voor het beoordelen van kunst en voor het verstrekken van subsidies?

Eigenlijk zouden de mensen die in kunstcommissies zitten, gewoon veel meer moeten weten van andere culturen om daar werkelijk een oordeel over te kunnen vellen. Ik denk dat als je geen Papiaments of Surinaams kunt spreken, je geen goed inzicht kunt hebben in de Surinaamse en Antilliaanse cultuur bijvoorbeeld. Het gekke is dat als Salman Rushdie Indiase woorden verwerkt in zijn Engelse teksten, iedereen dat geweldig vindt. Als een Surinaamse schrijver gebruikmaakt van het Sranangtongo (Creoolse taal, gebaseerd op het Engels – red.) in zijn Nederlandse teksten, zien ze dat als een afbreuk aan het literaire gehalte van een werk. Hetzelfde proces van beïnvloeding gebeurt ook in de straatcultuur, in het jeugdjargon. De jeugd staat vaak wel open voor andere invloeden, terwijl de machthebbers zich hebben geïsoleerd in een elite.

Nederland is mijn thuisland

Maarten van Hinte is artistiek leider van Made in da Shade, een theatergezelschap in Amsterdam. Hij is geboren in Nederland, als kind van een Nederlandse vader en een Surinaamse moeder. Na anderhalf jaar verliet het gezin Nederland en woonde achtereenvolgens in Nigeria, Frankrijk, Canada, Amerika en weer in Frankrijk. Op zijn zeventiende kwam hij terug in Amsterdam. Hij studeerde biologie en is als autodidact in het theater gekomen.

Heb je als kind in die verschillende landen de kunst en cultuur meegekregen?

Ja, absoluut. Mijn moeder komt uit een heel artistiek gezin. Zelf tekent en schildert ze veel. Maar het is moeilijk om in een land als Suriname alleen maar kunstenaar te zijn, daar kun je niet van leven. Mijn opa was schrijver, schilder, fotograaf en beeldend kunstenaar, maar daarnaast deed hij nog 10.000 dingen om in zijn onderhoud te kunnen